

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Копитко Марти Іванівни

на дисертаційну роботу Вікторова Богдана Віталійовича на тему:
«ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МЕРЕЖЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ»,

подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

На сьогоднішній день ситуація, яка склалася в різних сферах діяльності вітчизняних підприємств суттєво залежить від різноманітних факторів, потенціалу, прийнятих керівництвом рішень та ситуації на ринку. Глобалізація та її вплив відкривають нові можливості для багатьох підприємств і сприяють інноваційному розвитку, який в сучасних умовах є вкрай важливим. В умовах, коли світ потерпає від негативного впливу COVID-19 і запроваджених карантинних заходів безпеки, конкуренцію і виживання витримають лише ті підприємства, які ризикують і не бояться реалізовувати нові ідеї та інноваційні технології. До таких можна віднести і мережеві підприємства. Як і в будь-яких країнах світу, в Україні мережеві підприємства суттєво залежать від низки факторів та чинників, які можуть впливати як позитивно на їх діяльність, так і негативно. Інновації дозволять докорінно змінити стан підприємства і привести його до успіху. Дослідження інноваційного розвитку в контексті мережевих підприємств сьогодні набуває неабиякої актуальності.

Дисертація Вікторова Б.В. є важливим кроком у розробці теоретичних та методичних положень інноваційного розвитку мережевих підприємств. Відтак, робота є актуальною і має суттєве наукове значення.

Дисертація є складовою науково-дослідних робіт ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», здійснених за темами: «Маркетингові стратегії розвитку підприємства в інноваційній економіці» (№ державної реєстрації 0115U005106), де автором розроблено управлінські підходи до розвитку підприємств в інноваційній економіці в контексті їх мережевої взаємодії; «Розробка моделей, методів та креативних технологій управління ризиками проектів бізнесу» (№ державної реєстрації 0116U005033), у межах якої удосконалено проектний підхід до впровадження нових управлінських технологій в діяльність мережевих підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною й методичною основою є сучасна економічна теорія, наукові дослідження в області інновацій, менеджменту та практики діяльності мережевих підприємств. У дисертаційній роботі Вікторова Б.В. чітко визначено мету, сформовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

Методологічну основу дисертаційної роботи Вікторова Б.В. становить сукупність методів наукового пізнання, комплексне та системне застосування яких дало змогу навести обґрунтування теоретико-методологічних засад та сформулювати практичні рекомендації стосовно покращення управління взаємодією та інноваційним розвитком мережевих підприємств України в сучасних умовах цифровізації та цифрової трансформації.

Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним комплексом послідовних розробок теоретичних положень, методичних й організаційних підходів та практичних методів стосовно інноваційного розвитку мережевих підприємств, що визначається необхідністю забезпечення розвитку та ефективного функціонування підприємницьких структур як первинної ланки національної економіки.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження апробовані на п'яти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації Вікторова Б.В. послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі «Теоретико-методологічні аспекти інноваційного розвитку мережевих підприємств» визначено сутність поняття «мережеві підприємства», охарактеризовано основні ідентифікаційні ознаки суб'єктів бізнесу. Досліджено основні наукові підходи щодо класифікації ознак типології сучасних мережевих підприємницьких структур. В рамках авторського підходу доведено необхідність розширення традиційних ознак даної категорії завдяки виокремленню. Визначено основні складові механізму взаємодії мережевих підприємницьких структур, їх склад, який напряму пов'язаний з функціями управління мережевою взаємодією, зокрема, інноваційною, фінансовою, економічною, організаційно-управлінською та правовою. У дослідженні наведено характеристику вказаних складових, визначено їх сутнісні ознаки. Відмічено основні оціночні показники, за допомогою яких можна оцінити розвиток структури відповідно до вказаного напрямку, розроблено методику аналізу інноваційного розвитку мережевих підприємств (с. 26-93).

У другому розділі дисертації «Процес функціонування та розвитку мережевих підприємств» обґрунтовано та визначено систему факторів створення економічної доданої вартості провідних українських мережевих підприємств, діяльність яких пов'язана з інноваційною діяльністю. Досліджено інноваційну складову взаємодії мережевих підприємств як чиннику розвитку міжнародного бізнесу. Ідентифіковано модель мережевої взаємодії мережевих підприємств, характеристики застосування якої дозволяють встановити проблеми інноваційного розвитку даних суб'єктів за вказаним напрямком. Проведено оцінку ефективності функціонування мережевих підприємств в умовах інноваційного розвитку. Відмічено спільні та специфічні дестимулюючі фактори, які впливають на скорочення ефективності діяльності мереж за основними показниками. (с. 94-184).

У третьому розділі дисертаційної роботи «Удосконалення управління взаємодією та інноваційним розвитком мережевих підприємств» визначено і обґрунтовано напрямки забезпечення організаційно-управлінської основи

ефективної взаємодії українських мережевих підприємств. Наведено адаптацію досвіду мереж Польщі щодо впровадження організаційної основи взаємодії учасників досліджуваних українських мережевих підприємств, заснованої на моделі стільникової мережі. Здійснено прогностичне обґрунтування покращення інноваційної складової розвитку українських мережевих структур, засноване на рості рівня їх інтелектуалізації, і пов'язане із забезпеченням новітніх підходів щодо вибору певних технологій, програм, які будуть впливати на ефективність розвитку, впровадженням вказаного технологічно-програмного забезпечення. Представлено обґрунтування, аналіз ефективності впровадження проектних заходів управління досліджуваним українським мережевим підприємством в сфері організаційного та інноваційного розвитку (с. 185-237).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у розробці та обґрунтуванні теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій стосовно організаційно-управлінського забезпечення інноваційного розвитку мережевих підприємств України в сучасних умовах цифровізації та цифрової трансформації.

До основних положень дисертації, які містять певну наукову новизну, варто віднести:

- організаційно-управлінське забезпечення механізму функціонування мережевих підприємств в умовах інноваційного розвитку, методика ідентифікації його економічної та фінансової складових, оцінки інноваційної складової, яка враховує як комплексні показники, що характеризують управління інноваціями в усіх сферах управління, так і ефект мережевої інтеграції для розвитку інноваційних характеристик;

- процес управління створенням доданої вартості мережевих підприємств, який, на відміну від традиційних підходів до аналізу факторів впливу, заснований на введенні оцінки елементів мережевої взаємодії учасників;

- напрями впливу мережевих зв'язків на інноваційний розвиток досліджуваних мережевих підприємств України, в тому числі на міжнародних ринках, склад яких, порівняно із існуючими емпіричними результатами, пов'язаний із врахуванням особливостей управління та оцінки спільного функціонування учасників, а саме: взаємодії відносно забезпечення ефекту від об'єднання зусиль щодо спільного придбання матеріалів, сировини (послуг); інтелектуалізації мережевих підприємств за напрямком створення нематеріальних активів; створення спільних програм навчання, підготовки кадрів, що обумовлює рівень готовності персоналу до виконання певних функцій стосовно інноваційності розвитку;

- визначення ефективності функціонування мережевих структур, стимулювальних та дестимулювальних дій основних факторів, яке, порівняно із класичними підходами, передбачає акцент на технології управління розвитком мережевих структур і оцінює здатність до взаємодії учасників в рамках основних сфер управління та порядок розрахунку економічного фактору економії транзакційних витрат від мережевої взаємодії щодо виробництва, збуту продукції (послуг) на міжнародних ринках, який впливає на зміни прибутку від продажу продукції (послуг), що експортується;

– проектний підхід в управлінні взаємодією мережевих підприємств, який, на відміну від наявних, передбачає процедури оцінки його ефективності та оцінки прогностичних результатів реалізації проектних заходів, сформульованих для мережевих структур, які функціонують на українських та міжнародних ринках;

– забезпечення організаційно-управлінської основи ефективної взаємодії українських мережевих підприємств з використанням адаптованої моделі стільникової мережі та адаптації мережевих зв'язків, яке у співставленні із традиційним підходом до застосування стільникової мережі, засноване на особливостях розвитку вітчизняних мережевих структур;

– формулювання сутності поняття «мережеве підприємство» як бізнес-структури учасників, які об'єднуються та забезпечують взаємодію з огляду на можливість розвитку нових більш потужних бізнес-структур, досягнення цільових орієнтирів завдяки здійсненню спільної господарської діяльності, в умовах певного координування або на договірних умовах;

– типологія сучасних мережевих підприємницьких структур залежно від характеру членства їх учасників як структурних одиниць (за умов централізованої організації) і інноваційності продукції (послуг), яка формується з врахуванням сучасних засад управління розвитком технологічних мереж та вимогах законодавства;

– технологія управління інноваційним розвитком мережевих підприємств, шляхом її індивідуалізації, пов'язаної із використанням інноваційної платформи вибору певних технологій та програм, що дозволить ідентифікувати потреби інноваційного розвитку мережевих структур та обрати індивідуалізовано орієнтовані напрямки підвищення їх ефективності.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи відображено в 12 публікаціях: 6 наукових статей вітчизняних фахових виданнях, 1 стаття у міжнародному виданні, 5 – у збірниках матеріалів наукових конференцій різного рівня. Представлено 5 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Дисертаційна робота Вікторова Б.В. є вагомим внеском у розвиток теорії і практики менеджменту. Наукова цінність результатів дослідження полягає у розробленні здобувачем підходу щодо розвитку теоретико-методичних засад, які в сукупності вирішують важливу наукову задачу щодо удосконалення інноваційного розвитку мережевих підприємств. Представлені в дисертації результати дослідження, висновки й основні положення дозволили сформулювати підхід щодо обґрунтування найбільш важливих напрямків удосконалення розвитку мережевих підприємств України у міжнародному бізнесі за організаційною та інноваційними складовими.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції та рекомендації, сформульовані як результат дослідження, уможливають процес

удосконалення управління взаємодією та інноваційним розвитком мережевих підприємств.

Сформовані теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, які викладені в дисертаційній роботі, використовуються у практичній діяльності: Четвертого територіального департаменту Міністерства закордонних справ України (довідка про впровадження № 180 від 26.05.2021 р.), ПрАТ «ДАТАГРУП» (довідка про впровадження № 9/03 від 02.06.2021 р.), а також ПАТ «ЕЛЕКТРОВИМІРЮВАЧ» (довідка про впровадження № 14/01 від 07.06.2021 р.).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи, її цілісність та логіку викладу матеріалів, необхідно відзначити і наявність певних дискусійних положень у дисертаційній роботі Вікторова Б.В.:

1. У підрозділі 1.1 (ст. 42) автор формує власне бачення сутності поняття «мережеві підприємства» на підставі вивчення основних наукових підходів щодо встановлення соціально-економічної необхідності створення, визначення сутності поняття та основних ознак. Вважаємо, що для кращого розуміння даного поняття, слід було провести додатково морфологічний аналіз поняття «мережеві підприємства».

2. В табл. 1.1 (ст. 68) здобувач наводить типологію сучасних мережевих підприємницьких структур (станом на початок 2021 р.). Вважаємо, що формування авторської позиції слід було закріпити більш детальним описом і роз'ясненням даної таблиці.

3. В табл. 1.2 (ст. 74-75) автор представив власну методику аналізу інноваційного розвитку мережевих підприємств. Вважаємо, що формування такої методики повинно бути підкріплене поясненням основних переваг і недоліків за кожним визначеним автором показником.

4. У підрозділі 2.1 автор досліджує обрані ним мережеві підприємства. Було б доцільно спершу провести загальний аналіз стану мережевих структур та стану інноваційного розвитку на підприємствах в Україні.

5. В табл. 2.8 (ст. 179-180) здобувач демонструє результати аналізу динаміки основних показників ефективності функціонування зазначених мережевих структур у міжнародному бізнесі впродовж 2016-2020 рр. З нашої точки зору, його варто доповнити аналізом розвитку міжнародного бізнесу в цілому і діяльності мережевих структур в ньому за останні роки.

6. В підрозділі 3.3 автором розроблено управлінський проект оптимізації організаційної та інноваційної складової розвитку для обраних ним підприємств. Вважаємо, що важливим початковим кроком для формування такого роду проекту є виявлення зовнішніх і внутрішніх загроз по кожній з складових і формування відповідного плану протидії ним як частини процесу оптимізації.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Вікторова Б.В.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

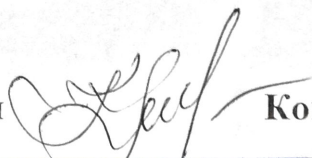
Дисертаційна робота Вікторова Б.В. є самостійним завершеним науковим дослідженням, що виконана на актуальну тему, відзначається науковою новизною і практичною значимістю результатів, викладена згідно вимог наукового стилю з кваліфікованою інтерпретацією основних положень, які впливають із власних досліджень автора.

Положення та результати дисертаційної роботи опубліковані в фахових наукових виданнях та апробовані на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях. Наукові розробки, що містяться в дисертації мають належний рівень практичного впровадження.

Відзначені факти дають підстави стверджувати, що дисертація Вікторова Б.В. на тему «Інноваційний розвиток мережевих підприємств» відповідає спеціальності 073 «Менеджмент», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. №40, та пп. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. №167, а сам автор Вікторів Богдан Віталійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри соціально-поведінкових,
гуманітарних наук та економічної безпеки
Львівського державного університету
внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України

Копитко Марта Іванівна

